

INTERNATIONAL
BEIT DIN
בית דין בינלאומי לעיניני אישות

תיק מס' 124/2015
י"ח מנחם אב תשע"ה
באוגוסט 2015 3

התובע

נגד

הנתבעת

פסק דין

עובדות המקרה

בתאריך 29 במאי 2006, התובע – אשר היה אז כבן 50 שנה – התחתן עם הנתבעת. בני הזוג נפרדו בתאריך 31 במרץ 2013. לפי הבנתנו, וכך טען התובע בבית הדין, הנתבעת היא זו שיזמה את פירוק הנישואין. בחודש יולי 2014, התובע הגיש תביעת גירושין אזרחית. לפני יותר משנה, הנתבעת - כך נטען - אמרה לתובע שהיא תסכים לקבל את הגט רק לאחר יישוב כל העניינים הכספיים, אשר על פי הסכמה הדדית יטופלו על ידי באי כוחם; ואם צריך, העניינים יוכרעו בהתאם לחוק האזרחי, כאמור בסעיף 17 להסכם הממון שנחתם ביניהם ואושר בחודש מאי 2006, וכעולה ממכתבה של בא כוחה של הנתבעת מתאריך 17 במאי 2014.

עד יום מתן החלטה זו, מסרבת הנתבעת לקבל גט מהתובע. התובע סיפר לנו שברצונו להתחתן בשנית, ולהביא ילדים לעולם, והוא ביקש מבית הדין הבינלאומי (להלן: בית הדין) לטפל בעניין הגט. זימננו את הנתבעת שלוש פעמים להתייצב בבית הדין, ואולם ב-21 בדצמבר 2014, היא מסרה לנו שרק לאחר שיגיעו להסכם בענייני הרכוש היא תהיה מוכנה לקבל גט. לנוכח חוסר נכונותה להתייצב לדיון בבית הדין, התכנסנו ביום 19 בינואר 2015, ושמענו את טענותיו של התובע בעניין הגט. במהלך הדיון אמר התובע שהשלמת הסכם

הממון עלולה להתארך שנה שנתיים, והוא אינו מוכן לחכות תקופה כל כך ארוכה כדי להתגרש, מאחר שהוא רוצה להביא ילדים לעולם. כבר עברו כמעט שנתיים מאז שנפרדו, והוא טען שהגיע הזמן להתגרש ע"פ ההלכה. בתשובה לשאלתנו, האם הוא יכול להוכיח את טענתו שברצונו להביא ילדים לעולם, הוא הציג מסמך המעיד שמספר ביציות של הנתבעת הוקפאו לצורך הפרייה. כאשר הוספנו לשאול, הודה התובע שלא הוקפא זרע שלו.

ביום 18 בפברואר 2015, פסקנו כי התובע חייב לתת גט והנתבעת חייבת לקבל גט. בשיחה טלפונית עמנו ביום 10 במרץ 2015 מסרה הנתבעת שהיא תהיה מוכנה לקבל גט בתנאי שהתובע יתייצב לדיון בבית המשפט האזרחי, ושיתחייב בכתב שהוא ימשיך להשתתף בהליך האזרחי אשר יסתיים או בהסכם גירושין, או בפסק דין אזרחי לגבי כל ענייני סיום הנישואין. ביקשנו מהנתבעת להעביר אלינו מכתב המעיד על כוונתה לקבל גט המותנה בקיום התנאים הנ"ל. על אף שקיבלנו מכתב מהתובע לפיו הוא יתייצב לדיון בבית המשפט האזרחי בחודש מאי (ולטענתו הוא אכן הופיע בדיון), ויאפשר את סיום ענייני הגירושין הבלתי פתורים, עד כה לא מסרה הנתבעת את המכתב שביקשנו ממנה לשלוח לבית הדין.

דיון

א. סמכות מקומית וסרבנות להתייצב לדיון ולציית לפסק הדין

שאלת הסף היא, האם לבית הדין נתונה הסמכות המקומית לדון במתן גט לנתבעת על ידי התובע. ככלל, כאשר שני בעלי הדין גרים בשני מקומות שונים, ההלכה היא שהתובע הולך אחר הנתבע.¹ כפי שציינו הרשב"א, הגאון מווילנא ואחרים, הלכה זו חלה על התדיינות בתביעות **ממון**.² אין ספק שבנדון דידן, אין להחיל את הכלל הנ"ל.

ראשית, לפני שהתחתנה עם התובע, הנתבעת התגוררה בקנדה. עם נישואיה,

¹ רמ"א, חושן משפט, סימן יד, סעיף א.

² שו"ת הרשב"א, חלק ב, סימן שמד; ביאור הגר"א, חושן משפט, סימן יד, ס"ק יח; שו"ת דברי מלכיאל, חלק ג, סימן קסז.

סגרה הנתבעת את הקליניקה שלה לרפואת שיניים בקנדה ועברה לגור בנברסקה, ארה"ב. היא והתובע חיו ביחד במשך 5 שנים באומהה, נברסקה (כולל תקופה של חיים משותפים בניו יורק, מיוני 2006 עד אוגוסט 2008), ואף בעת שנפרדו, הנתבעת התגוררה באומהה. העובדה שהיא חזרה לטורונטו לאחר הפירוד אינה מהווה עילה להחלת הכלל שהתובע הולך אחר הנתבע.

יתרה מזו, אחרי שפסקנו לחייב את בני הזוג להתגרש (18 בפברואר 2015), הנתבעת נעזרה באותו כלל. בהינתן שבית הדין שמר על סמכותו בעניין, כינס דיון והוציא פסק דין, ברור שהנתבע אינו יכול פתאום לטעון לכלל האמור. ואולם, גם אם הנתבעת הייתה מבקשת כבר בהליך הזימון שהעניין יידון בטורונטו, לא הייתה הצדקה לטענתה מאחר שבני הזוג גרו בנברסקה במהלך חיי הנישואין שלהם, ועל כן מקום מושבם כזוג - דהיינו, אומהה נברסקה - הוא מקום התביעה על פי דין, ולא טורונטו.

שנית, גם אם הנתבעת הייתה גרה במהלך הנישואין בטורונטו, אזי כפי שמביא הרב פרופ' אליאב שוחטמן בספרו "סדר הדין בבית הדין הרבני", הרכב של דיינים מוסמך לטפל בענייני נישואין וגירושין, כולל היתר נישואין, גם בהיעדרה של האישה, ובנסיבות אלה גם במהלך הליך הזימון לבית הדין, הנתבעת אינה יכולה להעלות את הטענה שהתובע הולך אחר הנתבע.³ הסמכות מותנית בכך שבית הדין הזמין את הנתבעת לפחות שלוש פעמים להופיע בפניו, ואכן בזימון לדיון הודענו לנתבעת שאם יש לה שאלות כלשהן בקשר להליך בבית הדין, עליה ליצור איתנו קשר. הנתבעת לא יצרה קשר כלשהו במהלך הליך הזימון לשאול על ההליך, מלבד הודעה בכתב לבית הדין שהיא תסכים לקבל את הגט רק לאחר סיום ההליכים הרכושיים. לפיכך, משתי הסיבות הנ"ל, לבית הדין סמכות לפסוק בתביעה זו.

לצערנו, מאחר שהנתבעת לא הסכימה להופיע בפני בית דיננו, אנו קובעים שהיא "מסרבת לדין" ולנוכח העובדה שהיא נמנעה מלהביע את נכונותה לקבל

³ אליאב שוחטמן סדר הדין בבית הדין הרבני (תשמ"ח), עמ' 521-522. בנוסף, מאחר שהיא עזבה אותו, התובע מחליט על מקום השיפוט. ראה שו"ת יביע אומר, חלק ב, חושן משפט, סימן ד, אות ה.

גט כאמור בפסק הדין מיום 18 בפברואר 2015, אנו קובעים שהיא גם סרבנית גירושין (ראה להלן), מכיוון שהיא מסרבת לציית לפסק הדין שחייב אותה לקבל גט.

עתה עלינו לשאול אם יש עילה להתיר לתובע להתחתן עם אישה אחרת (מתן היתר נישואין) באמצעות השלשת גט בבית הדין?

ב. תנאים למתן היתר נישואין

אחד ההבדלים ההלכתיים בין בעל ואישה בהקשר של גירושין הוא שבעוד שלאישה אסור להיות נשואה בו זמנית ליותר מגבר אחד, מדאורייתא מותר לגבר להיות נשוי בו זמנית ליותר מאישה אחת. שנית, בעוד שדרושה הסכמתו של הבעל לגרש את אשתו, הסכמתה של האישה אינה הכרחית על מנת שבעלה יגרשה, ואם ניתן לה גט נגד רצונה, היא גרושה מבחינה הלכתית מדאורייתא.

מסיבות שונות, במהלך המאה ה-11 נתקנו תקנות של חכמי ההלכה הידועות כחרם דרבינו גרשום. תקנות אלה כללו איסור על גבר להתחתן עם יותר מאישה אחת, וגם קבעו איסור לגרש אישה ללא הסכמתה.⁴ האיסור השני הבטיח שבעל לא יוכל לשאת אישה שנייה מבלי לסיים את נישואיו הראשונים.

תוצאה אפשרית מאיסור כפול זה על ביגמיה וכפיית הגט היא, שלעתים הבעל יהיה כבול ללא הצדקה במצב לפיו עליו לשמור בעל כורחו על קשר הנישואין וכשאין הוא רשאי לגרש את אשתו נגד רצונה – כאשר אין מצב זה מחויב מדין תורה. למשל, בנידון דידן, לאור אורך התקופה שחלפה מאז הפירוד ורצונו של הבעל להתחתן בשנית, קיימת עילה לחיוב גט, ואילו לפי תקנות רבנו גרשום אין הוא רשאי לגרש אותה נגד רצונה.

מתוך מודעות לבעייתיות שבדבר, קבעו הפוסקים כי יש מקום להיתר איסור ביגמיה, בהסכמת מאה רבנים משלוש מדינות שונות.

⁴ שו"ת מהר"ם מרוטנברג (מהדורת פראג), חלק ד, סימנים קנג, תתרכב; כלבו, סימן קטז; שו"ת הרא"ש, כלל מב, סימן א; שו"ת המהרי"ק, שורש קא, בשם הרשב"א.

משמעות הדבר היא שאף כי האישה הראשונה עדיין נשואה לו, ניתנת לבעל רשות לשאת אישה שנייה. כאשר ניתן היתר כזה לאחר בדיקה מדוקדקת ומעמיקה של העובדות, מחויב הבעל להשליש גט וכתובה (כשהאישה זכאית לכתובה),⁵ או לתת ערבות לתשלום הכתובה⁶ בבית דין מוכר שבו תוכל האישה לקבל את הגט בכל עת שתחליט.⁷

האם בנסיבות המקרה שבפנינו, זכאי הבעל לפטור מאיסור חדר"ג על ריבוי נשים ולקבל היתר לשאת אישה שנייה? והאם בית הדין רשאי לפטור אותו מאיסור זה גם ללא היתר מאה רבנים?

אחד המצבים בהם לא חל האיסור על ריבוי נשים הוא במצב של עיגון. כאמור בפסק הדין הראשון שלנו בתיק זה, במצב שבו אין סיכוי לשלום בית ובני הזוג פרודים לפחות שנה⁸ - ויש אומרים 18 חודשים⁹ - על הבעל לתת גט ועל האישה לקבלו. מסקנתנו מבוססת על פסק שניתן במאה ה-14 במקרה שאירע בספרד. האישה הייתה מורדת (סירבה לקיים יחסי אישות עם בעלה) לתקופה ממושכת, ובית הדין ניסה להשכין שלום ביניהם. ואולם, ניסיונותיו של בית הדין להשכין שלום לא צלחו, ולכן המשיב פסק שיש לחייב את מתן הגט. על אף שהבעל היה מוכן לתת גט לאשתו, האישה לא הייתה מוכנה לקבל את הגט. בהסתמך על עמדתו הידועה של ראב"ן בעניין אישה מורדת,¹⁰ פסקו ר' חיים בן יונה, ר' ישראל בן יואל זוסלין ור' אליעזר בן יצחק, שבמצב של עיגון לא חל האיסור על ריבוי נשים.¹¹ במהלך אותה מאה, הוציא רבו של ר' חיים בן יונה פסק, בהסכמת המלומדים בעיר פראג, לפיו מותר לבעל לגרש את אשתו נגד

⁵ ב"ח, אבן העזר, סימן קיט; חלקת מחוקק, סימן קיט, ס"ק יב; בית שמואל, שם, ס"ק כג. לרציונל לפיו על הבעל לשלם את ערך הכתובה, ראה: שו"ת הרשב"א, סימן תתנג; שו"ת תפארת צבי, סימן מו.

⁶ תיק מס' 586335/2, ב"ד אזורי חיפה (4.1.2011).

⁷ ב"ח, ח"מ וב"ש, לעיל בה"ש 5.

⁸ רבנו ירוחם, ספר מישורים, נתיב כג, חלק ח.

⁹ שו"ת חיים ושלום, חלק ב, סימן קיב; שו"ת אגרות משה, יורה דעה, חלק ד, סימן טו(ב).

¹⁰ ספר ראב"ן, דף רסא, עמודה ג.

¹¹ שו"ת מהר"ם מרוטנבורג (מהדורת פראג), סימן תתרכא.

רצונה כאשר היא מעגנת אותו.¹² על אף שבמאה ה-15 דחה מהרי"ל את עמדתם,¹³ בהסתמך על פסקים קודמים של ראב"ן ואחרים, פסק ר' ישראל יהושע מקוטנא שבמקרה של עיגון, מותר לבעל לגרש את אשתו כנגד רצונה, ואין צורך לקבל היתר ממאה רבנים.¹⁴

בנידון דידן, היות ובני הזוג פרודים למעלה משנתיים והנתבעת מסרבת לקבל גט בעת הזאת, בפנינו מצב של עיגון. לאור הפסיקה הנ"ל, במקרי עיגון, אין החרם חל.

ג. עיכוב הגירושין עד לסיום העניינים הממוניים

מאחר שעדיין קיים סכסוך כספי בין בני הזוג, השאלה היא אם האישה זכאית לעכב את הגט עד שהסכסוך הכספי ייפתר? במילים אחרות, גם אם האישה מעגנת את בעלה, האם ייתכן שמצב זה יימשך עד ליישוב כל ענייני הממון בין השניים?

לפי שני פסקי דין לפחות של בתי דין רבניים בישראל, התשובה לכך תלויה בקביעה מי מהצדדים אחראי לגירושין. אם פירוק הנישואין הוא תוצאה של העובדה שהבעל פעל שלא כשורה ועזב את הנישואין, אזי מותר לאישה לסרב לקבל את הגט לפני ההכרעה בכל תביעותיה הכספיות. מצד שני, אם האישה אחראית לפירוק הנישואין, אזי היא חייבת לקבל את הגט ללא תנאים, ופתרון העניינים הכספיים העומדים וקיימים ייעשה אחרי מתן הגט.¹⁵

ואולם, כמשתמע מדעתו של הפתחי תשובה, ועוד קודם לשני פסקי הדין הישראליים,¹⁶ פסק הרב פיינשטיין כלהלן:¹⁷

¹² שם.

¹³ שו"ת מהרי"ל החדשות, סימן רא.

¹⁴ שו"ת ישועות מלכו, אבן העזר, סימן ז.

¹⁵ ערעור (גדול) 7787/57, פד"ר יג 264 (26.12.1999); תיק מס' 289160/5, ב"ד אזורי נתניה (19.9.2012).

¹⁶ פתחי תשובה, אבן העזר, סימן א, ס"ק יז, בשם מנחת עני; תיק מס' 73266/15, ב"ד אזורי ירושלים (17.3.2013).

¹⁷ שו"ת אגרות משה, יורה דעה, חלק ד, סימן טו, אות ב.

... בדבר איש ואשה שזה הרבה שנים שליכא שלום בית, וכבר שנה וחצי דרים במקומות מופרדים ... וראינו גילוי דעת חתום מהב"ד שלא הועיל כל השתדלותם לעשות שלום. וכנראה מזה שהב"ד סובר שא"א לעשות שלום ביניהם. אז מדין התורה באופן כזה מוכרחין להתגרש ואין רשות לשום צד לעגן, לא הבעל את אשתו ולא האשה את הבעל, בשום עיכוב מצד תביעת ממון.

במילים אחרות, לפי עמדתו של הרב פיינשטיין אסור לצד כלשהו לעגן את בן זוגו או בת זוגו בגלל תביעה כספית שעדיין תלויה ועומדת - ואין זה משנה מי מהם אחראי לפירוק הנישואין.

מאחר שבני הזוג פרודים למעלה משנתיים, וההכרעה בעניין התביעה הממונית התלויה ועומדת ייתכן ותהיה רק בעוד שנה לפחות, עד להסכם או לפסק דין אזרחי, ואנחנו חוששים לחוסנו המוסרי של התובע (ראה להלן, טקסט ליד ה"ש 23), אזי בעקבות עמדתו של הר' פיינשטיין, על הנתבעת לקבל גט כבר עכשיו. לפיכך, בנידון דידן, כאשר אישה מעגנת את בעלה, יש מקום להתיר לבעלה לשאת אישה שנייה מבלי לקבל היתר מאה רבנים.¹⁸

ד. סרבנות לדין וסרבנות גירושין

כאמור לעיל, חרף העובדה ששלחנו שלוש הזמנות להתייצב בבית הדין, הנתבעת סירבה להופיע,¹⁹ ובשל כך נחשבת היא גם כסרבנית גירושין, ולדעת פוסקים מסוימים, למרות מחאותיה של האישה, הבעל רשאי לשאת אישה שנייה לאחר השלשת גט וכתובה בבית דין, ללא צורך בהיתר מאה רבנים.²⁰ עמדה זו סבורה שכאשר אישה מסרבת להתייצב בבית דין, נחשבת היא

¹⁸ ראה לעיל, טקסט ליד הערות 9-11, 13.

¹⁹ שולחן ערוך, חושן משפט, סימן יא, סעיף א; נתיבות המשפט, שם, חידושים, ס"ק ט.

²⁰ שו"ת ר' עקיבא איגר, מהדורא תנינא, סימן פב; שו"ת אבני צדק, אבן העזר, סימן מ; שו"ת נחלת יעקב, חלק ב, סימן ה; שו"ת שב יעקב, חלק ב, סימן מב; שו"ת מהרש"ג, חלק ג, סימן עט; שו"ת מנחת יחיאל, חלק ג, סימן פד; שו"ת תשורת שי, מהדורא קמא, סימן רט; תיק מס' 818110/1 ב"ד אזורי תל אביב-יפו, (5.7.2011).

כעוברת על דת, שבה לא חל חדר"ג.²¹ בהתבסס על עמדה זו, ישנם פוסקים שהרחיבו את הפטור של הבעל מאיסור ביגמיה למצב בו אישה מסרבת לציית לפסק דין לגירושין.²²

כאמור, בפסק דיננו הראשון, חייבנו את הנתבעת לקבל גט, אך היא סירבה לציית לפסק הדין.

ה. עילות נוספות למתן היתר נישואין

1. הרהורי עבירה

ישנם פוסקים הטוענים שניתן לבטל את החרם במקרה של בעל צעיר שעלול להיות נתון להרהורי עבירה שיביאו אותו לידי קיום יחסים מיניים מחוץ לנישואין;²³ ויתכן שגם בנידון דידן, כשמדובר באדם יותר מבוגר אשר על פי הודאתו אין הוא שומר מצוות וחי בנפרד מאשתו זה יותר משנתיים, וייתכן שתחלוף עוד שנה עד לסיום ענייני הרכוש, פוסקים אלה יסכימו שיש לבטל את החרם לגביו. למעשה, ר' שמואל אנגל טוען שאישה אשר מעכבת גט בעקיפין גורמת לבעלה להיות נתון להרהורי עבירה – מחשבות על חטא – וניתן אפוא לפטור אותו מחדר"ג.²⁴

2. רצון הבעל להביא ילדים לעולם

התובע, שהוא כעת בן 56 שנה, רוצה להתחתן שוב. לטענתו, הוא רוצה להביא ילד לעולם, ועל כן אין הוא רוצה לחכות עוד ומבקש סעד מבית הדין. לאור העובדה שהתובע הודה בפנינו שמעולם לא הוקפא הזרע שלו, ולא שמענו מהנתבעת לגבי רצונו להביא ילד, איננו יכולים לפסוק בשאלה אם מתקיימת כאן

²¹ שו"ת מהרי"ק, שורש קא; שו"ת מהרי"ל החדשות, סימן רא; שו"ת מהר"ם מפדובה, סימן יג; שו"ת מב"ט, חלק ג, סימן קכו; רמ"א, אבן העזר, סימן קטו, סעיף ד.

²² שו"ת דברי חיים, אבן העזר, חלק א, סימן נא; שו"ת ספר יהושע, אבן העזר, סימן צח (סוף); תיק מס' 056015019-12-10 ב"ד אזורי ירושלים (10.5.2010) **הדין והדיין** 26, עמ' 10.

²³ אמנם ר' יחזקאל לנדאו מביע ספק אם סיבה זו היא עילה מוצדקת לביטול החרם (שו"ת נודע ביהודה, מהדורה תנינא, אבן העזר, סימן ו), אך פוסקים רבים טוענים שסיבה זו מצדיקה את ביטול החרם. ראה: שו"ת מהר"ם אלשקר, סימן צה; שו"ת שארית יוסף, אבן העזר, סימן ב; שו"ת עמק התשובה, חלק ב, סימן צו, בשם תורת חסד ושו"ת מהרש"ם, חלק ג, סימן צ; שדה חמד, אישות, חלק ב, סימן א; שו"ת משפטי עוזיאל, חלק ב, סימן ז.

²⁴ שו"ת מהר"ש אנגל, אבן העזר, חלק ד, סימן נז.

עילת למתן היתר נישואין מהטעם הזה.

ו. ספק ספקא

גם אם יש מי שסוברים שהיתר מאה רבנים הכרחי בהיתר נישואין שעילותיו הן סרבנות להתייצב לדין,²⁵ או מצב של עיגון,²⁶ הרי שיש כאן ספק ספקא להיתר נישואין ללא היתר מאה רבנים.

ראשית, לפי רוב הפוסקים מדובר באיסור מדרבנן, תקנה של רבנו גרשום, ועל כן חל הכלל ש"כל ספקא דרבנן לקולא",²⁷ וניתן להכריע לפי הדעה המקלה.²⁸ וגם אם תרצה לומר שיש להכריע לפי הדעה המחמירה בגלל העובדה שישנם פוסקים הטוענים שביטול החרם כמוהו כעבירה על דין דאורייתא,²⁹ נותר ספק לגבי השאלה אם החרם היה בתוקף רק עד סוף האלף החמישי, דהיינו, שנת 1240.³⁰ לאור ספק ספקא זה,³¹ ניתן לסמוך על הדעות ולהתיר את האיסור לשאת אישה שנייה ללא היתר מאה רבנים.

ז. הפקדת ערך הכתובה

כאמור לעיל,³² השלשת הגט בבית הדין צריכה להיות מלווה בהפקדת ערך הכתובה. השאלה היא, האם הנתבעת זכאית לערך הכתובה שלה?

לפי מה שהוצג בבית הדין, טענת התובע היא שאשתו הגישה תביעה לפירוק הנישואין בעת הפירוד בשנת 2013. בהנחה שזה אכן נכון, השאלה היא, מה היו הסיבות להחלטתה של הנתבעת לפרק את הנישואין? אם הנישואין פורקו בגלל התנהגותו של הבעל, הוא חייב לשלם את ערך הכתובה. מאידך, אם

²⁵ שו"ת חתם סופר, חלק ב, סימן קסז; שו"ת מהרש"ם, חלק ה, סימן מה; חלק ז, סימן קצג.

²⁶ שו"ת מהרי"ל החדשות, לעיל ה"ש 13.

²⁷ ביצה ג ע"ב.

²⁸ דרכי משה, אבן העזר, סימן א, סעיף י; שו"ת חכם צבי, סימן קיז; שו"ת דברי חיים, חלק ב, אבן העזר, סימנים יד, מד; שו"ת מהר"ם שיק, אבן העזר, סימן ד.

²⁹ שו"ת מהרי"ק, שורש קפד; שו"ת המב"ט, חלק ב, סימן טז.

³⁰ בית יוסף, אבן העזר, סימן א; דרכי משה, אבן העזר, סימן א, ס"ק כא; שו"ת עין יצחק, אבן העזר, חלק ד, סימן ג; שו"ת יביע אומר, חלק ז, סימן ב, אות ז.

³¹ רמ"א, אבן העזר, סימן קיח, סעיף ו; בית שמואל, סימן א, ס"ק כא; שו"ת עין יצחק, אבן העזר, חלק א, סימן ג; שו"ת יביע אומר, חלק ז, סימן ב, אות ז.

³² ראה לעיל, ליד ה"ש 5-6.

האישה אחראית לפירוק, אזי אין הבעל חייב לשלם.³³ לו היינו שומעים את עמדתה של הנתבעת ואילו הובאו בפנינו ראיות, היינו יכולים לקבוע אם יש בסיס להעניק לה את ערך כתובתה אם לאו. אך מאחר שהיא בחרה להימנע מלהתייצב בבית הדין, אין ביכולתנו לתת תשובה לשאלה זו.

הכתובה היא חוב של הבעל, אשר יש לפרעו בזמן הגירושין,³⁴ ובעניין זה "המוציא מחבירו עליו הראיה," דהיינו, מי שתובע כסף מחברו, עליו לספק את ההוכחה לחוב. במקרה הנוכחי, בעניין הכתובה, הנתבעת היא התובעת, ועל כן עליה חובת הראיה להוכיח את תביעתה. לנוכח אי התייצבותה לדיוני בית הדין, לא שמענו את התייחסותה לעניין, ועל כן היינו מנועים מלטפל בנושא זה. לחילופין, היות והיא מסרבת לקבל את הגט, אין היא זכאית לערך כתובתה.³⁵ לפיכך, אין התובע חייב להפקיד את ערך הכתובה בבית הדין.

מסקנות

בנידונו קיימות 4 עילות לביטול חרם דרבנו גרשום לגבי התובע: סרבנותה של הנתבעת להופיע לדיון, הימנעותה מלציית לפסק של בית דין זה לקבל גט, העובדה שהיא מעגנת את התובע, והחשש שלנו להתנהגותו המוסרית של התובע.

בהתייחס למצב בו בעל אשכנזי, אשר אשתו סירבה לקבל גט וסירבה להתייצב בבית הדין וגם לא היו להם ילדים, פסק הראשון לציון, הרב עובדיה יוסף ז"ל, בהסתמך על פוסקים אשכנזים רבים, שיש לחייב את הבעל להשליש גט בבית דין, ואז יהיה רשאי להתחתן מבלי שהיא קבלה גט ממנו.³⁶ גם בית הדין הרבני האזורי בירושלים (במותב הדיינים: ר' אברהם שיינפלד, ר' אליהו אברג'ל ור' מרדכי טולדנו) פסק, שהבעל רשאי לקבל היתר נישואין (ללא צורך בהיתר מאה רבנים) במקרה שהאישה מסרבת לקבל גט והיא מעגנת את בעלה בטענה

³³ תיק מס' 937185/1, ב"ד אזורי חיפה, (22.1.2015).

³⁴ שולחן ערוך, אבן העזר, סימן נה, סעיף ו.

³⁵ בית יוסף, אבן העזר, סימן א, בשם ריב"ש; שו"ת נודע ביהודה, מהדורא תנינא, אבן העזר, סימן קב.

³⁶ שו"ת יביע אומר, חלק ז, אבן העזר, סימן ב.

שהיא מחכה להחלטה לגבי זכאותה לכתובתה.³⁷ על בסיס שני פסקי הדין בני זמננו הנ"ל, ולאור עמדתם של פוסקים אחרונים רבים והעילה הנוספת שהנתבעת סירבה לציית לפסק הדין שהוצאנו, אנחנו פוסקים שמותר לתובע להינשא בשנית ללא צורך בהיתר מאה רבנים, ועליו להשליש גט בבית דין.

פסק

אנו מורים לתובע להשליש גט באופן אישי או לחילופין למנות שליח להולכה להשליש גט בבית דין אורתודוקסי, והנתבעת תוכל לקבל את הגט בעצמה מבית הדין או לקבל את הגט מבית הדין באמצעות שליח לקבלה שהיא תמנה, בהזדמנות הראשונה הנוחה לה. עם השלשת הגט בבית הדין, יהיה מותר לתובע להתחתן עם אישה שנייה.

ועל כל זה באנו על החתום ביום י"ח מנחם אב תשע"ה (3 באוגוסט 2015)

³⁷ תיק 1-12-056015019-12-1, לעיל ה"ש 22.